

**КОМПАРАТИВНЕ (ЈАВНЕ) БЕЗБЕДНОСНЕ ПОЛИТИКЕ
– ТЕЗЕ ЗА РАЗМАТРАЊЕ НА ДОС У ШКОЛСКОЈ 2021/2022 -**

Литература

Кековић, З. и Димитријевић, Р.И., Системи безбедности са системом безбедности Републике Србије. Београд: Факултет безбедности, 2017. **Доступно:**<http://fb.bg.ac.rs/wp-content/uploads/2007/04/SistemiBezbednosti2.pdf>

Стевановић, М. Ђурђевић, Д., Изазови националне безбедности данас, Београд: Академија за националну безбедност и Службени гласник, 2019.

Стратегија националне безбедности Републике Србије
Доступно:https://www.mod.gov.rs/multimedia/file/staticki_sadrzaj/dokumenta/strategije/Strategija%20nacionalne%20bezbednosti%20Republike%20Srbije.pdf

Повеља УН **Доступно:** <http://dag.un.org/bitstream/handle/11176/387355/SERBOCROATIAN-1977.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Поглавље 31 (Заједничка спољна и безбедносна политика ЕУ) ССП ЕУ - Р Србија
Доступно:<https://www.ceas-serbia.org/images/prilozi/spoljna-bezbednosna-odbrambena-politika.pdf>

Пројекат у 2021/2022 (зимски семстар): „Наднационалне безбедносне политике и њихов утицај на безбедносну политику Републике Србије“

Теме за индивидуални рад

1. Одлике безбедносних политика Црне Горе, БиХ, Македоније
2. Концепт безбедности у Повељи УН и њено спровођење
3. Идеја европске безбедности и одбране у оснивачким уговорима ЕУ

Теме се могу пријавити до 15.11.2021. године (договор са предметним наставником)

Термини за представљање семинарских радова (договор са предметним наставником):

- Тема 1: 26.11.2021.

- Тема 2: 03.12.2021.

- Тема 3: 10.12.2021.

Начин полагања

Самостални рад (до 60 поена)

- Активност на вежбама и консултацијама (до 10 поена)
- Семинарски радови/Пројекти (до 20 поена):
- Колоквијуми (до 30 поена)

Усмени испит (до 40 поена)

Завршна оцена: 51 до 60 поена – 6; 61 до 70 поена – 7; 71 до 80 поена – 8; 81 до 90 поена – 9; 91 до 100 поена – 10.

Курикулум

1) Појам и метод упоредног изучавања јавних безбедносних политика

- Циљ јавне безбедносне политике - стабилност институција државе или организације, њихова способност делотворног функционисања и спречавање поремећаја у држави или организацији. У пракси, ЈБП се спољава као усмеравање управљања безбедносним ризицима.

КОМПАРАТИВНЕ (ЈАВНЕ) БЕЗБЕДНОСНЕ ПОЛИТИКЕ
– ТЕЗЕ ЗА РАЗМАТРАЊЕ НА ДОС У ШКОЛСКОЈ 2021/2022 -

- Предмет: систем, руковођење, формални и неформални утицаји на нивоу државе, региона, међународном и индивидуално-психолошком, надзор.
- Сегменти посматрања
  - Систем: остваривавање циљева и вредности, активности и субјекти, надзор над делотворношћу и постоје ли санкције ака она нису испуњена.
  - Транспарентност и комуникација: доступност информацијама.
  - Владавина права: подложност познатим правилима и њихова непристрасна примена, у складу с међународним и домаћим нормама и стандардима људских права; и равноправан приступ правди.
  - Партиципација: могућност учешћа у доношењу одлука у области и у институцијама безбедности и правде (непосредно или преко представничких тела.
  - Респонзивност: институције сектора безбедности и правде одговарају на различите безбедносне потребе државе/организације.
  - Делотворност: институције сектора безбедности и правде извршавају своје послове и задатке у складу с професионалним стандардима.
  - Ефикасност: рационално коришћење ресурса у испуњавању улога, одговорности и мисија институција сектора безбедности и правде.

2) Безбедност

- Свака држава/организација подразумева као свој саставни део предузимање одређених активности у циљу сопственог несметаног функционисања.
- Безбедност је стални процес, који се не може достићи у потпуности, већ се њему тежи, са циљем да се предвиде сви будући изазови, ризици и претње, вероватноћа и последице њиховог испољавања, као и утицај.
- У савременом свету, услед измењене физиономије рата као друштвеног сукоба и у измењеним условима друштвене стварности разликују се: национална, јавна, колективна, лична и имовинска безбедност

3) Безбедносни изазови, ризици и претње

- Остваривање интереса и вредности државе/ организације детерминишу димензије утицаја - војна, политичка, економска, технолошка, еколошка, културна и остале.
- Изазови - основа ризика и претњи: могући, потенцијални, латентни облици угрожавања интереса/вредности, државе/организације. Вредност изазова иницијално представља неутралну варијаблу за опстанак државе/организације.
- Ризици - видљивији и јасније мерљиви облици угрожавања безбедности државе/ организације, тако што из њих проистичу безбедносне претње: њихов утицај има конкретнији појавни облик, у смислу непознанице и неизвесности у вези с исходом одређеног догађаја, процесеса или појаве тј. да ли ће бити штетан по државу, друштво, организацију. Разликују се од опасности по томе што представља вероватноћу

КОМПАРАТИВНЕ (ЈАВНЕ) БЕЗБЕДНОСНЕ ПОЛИТИКЕ
– ТЕЗЕ ЗА РАЗМАТРАЊЕ НА ДОС У ШКОЛСКОЈ 2021/2022 -

материјализације штетног догађаја због којег ће се јавити последице по елементе система, док је опасност потенцијални извор догађаја који ствара те последице.

- Претње - директни, непосредни облици угрожавања безбедности државе/организације: одређени притисак чиниоца кризе или сукоба, којим се наноси штета, углавном са позиције силе, како би се објекат безбедности присилио на одређене уступке који за последицу имају јасне, предвидљиве облике угрожавања државе/организације којима се у суштини угрожава њихова функционалност/опстанак

4) Безбедносна политика

- Безбедносна политика је изникла из безбедности као самосталне области, што имплицира да је нова грана политике једне државе/организације.
- Политике безбедности државе/организације условљавају безбедносни процеси, агенси промена, циљеви и начела.
- Аспекти јавне политике безбедности: према споља, економски чинилац, одбрана, унутрашња безбедност, стабилност, образовање, наука, култура и друштвени живот; демократска политика безбедности као доктрина; секуритизација и њене последице на избор легитимних циљева и метода; стратегије безбедности и њихови чиниоци.
- Елемети: интереси/вредности (национални/организације/заједнице/општи); стратешко окружење, безбедносно окружење, безбедносна политика (стабилност, сигурност); политика одбране (спремност снага); људски ресурси и организација, индустријска политика, наука и иновације

5) Безбедносна политика САД

- Од краја Хладног рата - нови извори моћи; САД: као једина суперсила господари општим добрима човечанства; „крај историје“
- Стратегија националне безбедности после Хладног рата (моћ, долар, мека моћ, медији):
  - Џорџ Буш старији - нови светски поредак - униполарност;
  - Бил Клинтон - спољна политика као друштвени рад, ширење демократије (отпадничке државе, глобализација);
  - Џорџ Буш млађи - револуција у спољној политици (11. септембар, ратови у Ираку и Авганистану, искушења империје);
  - Барак Обама - од нове наде до старих проблема;
- Безбедносна политика САД: околности, институције (наднационални и глобалистички поредак, обавештајна заједница, Савет за националну безбедност,);

6) Безбедносна политика Русије

- Од краја Хладног рата – спољнополитичка неактивност и унутрашњи проблеми означавања националних интереса стратешки
- Почетком 21. века - дефинисање геополитичких чинилаца (историјске традиције, културна или религиозна или географска блискост):.

КОМПАРАТИВНЕ (ЈАВНЕ) БЕЗБЕДНОСНЕ ПОЛИТИКЕ
– ТЕЗЕ ЗА РАЗМАТРАЊЕ НА ДОС У ШКОЛСКОЈ 2021/2022 -

- Владимир Путин - реалнија и прагматична спољна политика у решавању тешких међународних проблема; русофобија и конфронтација, развој регионалне сарадње
- Безбедносна политика Русије: изградња економије и безбедности као процес (тренутно су везане за гасовод Северни ток и партнерство са Кином).
- Стратегије националне безбедности Русије: заједнички контекст стварања стабилног демократског система (евроазијске) безбедности на бази основних начела међународног права

7) Безбедносна политика Кине

- Кина води спољну политику мира и мирног развоја - међусобно поштовање, равноправност и одбацивање политике моћи.
- У области безбедности, инсистира на решавању спорова дијалогом и превазилажењу разлика путем консултација, као и на свеобухватном приступу решавању традиционалних и нетрадиционалних безбедносних претњи.
- Иницијатива „Појас и пут“ - консултације и сарадња ради заједничке користи: садржај унапређење координације политика, инфраструктурног повезивања, несметане трговине, финансијске интеграције и комуникације између људи.
- Сарадња 17 + 1“ - саставни део иницијативе „Појас и пут“ на темељу заједничких тежњи Кине и земаља Централне и Источне Европе.
- Хонгконг - главно је законодавство о националној безбедности које Централна влада покушава да примени.
- У периоду после ковида, кинеска индустријска производња се најбрже опоравља.

8) Безбедносне политике држава Западног Балкана

- Развој функционалних институција у државама Западног Балкана;
- Регионално повезивање као предуслов ширих интегративних иницијатива, као оквир остваривања циљева: јачање унутрашње безбедности; унапређење добросуседске сарадње; улазак у европске интеграције и глобалну мрежу безбедности.
- Значајна демилитаризација, изградња демократских институција и умањење претњи од међудржавних сукоба, тежња за сарадњом; опстају напетости.
- од искључивог корисника помоћи великих сила, укључене у борби против савремених транснационалних претњи, кроз учешће у мировним мисијама и управљање кризама, у организацији УН, ЕУ и НАТО.

9) Сектор безбедности на Западном Балкану

- Реформе сектора безбедности – резултати, последице и домети
- Демократски и грађански надзор
- Утицај глобализације - европске и евроатлантске интеграције
- Утицај историје – прошлост као искуство или као терет

КОМПАРАТИВНЕ (ЈАВНЕ) БЕЗБЕДНОСНЕ ПОЛИТИКЕ
– ТЕЗЕ ЗА РАЗМАТРАЊЕ НА ДОС У ШКОЛСКОЈ 2021/2022 -

10) Безбедносна концепција и политика УН

- Идеја међународног друштва и проблем превазилажења заједнице
- Равнотежа моћи
- Парадигма међународне безбедности
- Интервенције, ширење нуклеарног наоружања, промене климе
- Проблем хегемонизма
- Слабе, неуспеле и квази државе

11) Безбедносне операције и мисије УН

- Мировне акције на основу Главе VI - начини и средства мирног решавања спорова или ситуација које могу да угрозе међународни мир и безбедност.
- Развој идеје о заједничким вредностима међународне заједнице и функционалних овлашћења УН.
- Након Хладног рата, Савет безбедности је значајно кршио изворну идеју о недопустивости преноса овлашћења употребе силе на државе: нови типови политичке нестабилности су проузроковали нове облике мировних операција - обично су почињале након преговора и са мандатом да помогну странама да спроведу споразуме: поред војних одредби, споразуми су обухватили скалу цивилних односа, од контроле повратка избеглих и расељених, хуманитарну помоћ, надзор над административним структурама и поштовањем људских права, изборних реформи и економског опоравка
- . У одређеним унутрашњим кризама, извршиоци операција за очување мира понашали су се на начин који је пристрасан и представља употребу силе, мимо права на самоодбрану, посебно код операција у којима је мандат проширен на тзв. хуманитарну заштиту цивилног становништва и учешће у процесу националног помирења. Политички процеси често су наилазили на назадовања (у Руанди, у БиХ...).
- Мировне снаге се разликују од посматрачких мисија које имају истражна овлашћења
- Након завршетка Хладног рата, било је више ангажовања Савета безбедности али не у смислу Главе VII Повеље, нити преко Генералног секретара, већ у смислу поверавања овлашћења државама чланицама за употребу силе против других држава или унутар других држава, уз предају команде и надзора у вршењу војних операција. Мимо главе VII, англоамеричке снаге су против Ирака предузеле оружану акцију за успостављање зона забрањеног, а акције су проширене превентивним нападима на циљеве на копну
- Померање тежишта очувања мира на регионалне савезе: еластичан систем субординације за регионалне споразуме и установе у односу на УН. Регионалне споразуме и установе УН сматрају делом сопственог механизма за одржавање међународног мира и безбедности, по одредбама о помоћним органима у Повељи. Савет безбедности имао је на уму употребу НАТО и Европске уније, али је спорно да ли су те организације могле имати улогу регионалних споразума смислу у Повеље.

КОМПАРАТИВНЕ (ЈАВНЕ) БЕЗБЕДНОСНЕ ПОЛИТИКЕ
– ТЕЗЕ ЗА РАЗМАТРАЊЕ НА ДОС У ШКОЛСКОЈ 2021/2022 -

12) Идеја европске безбедности и одбране

- Кључне претње: тероризам, ширење оружја за масовно уништавање, регионални сукоби, пропале државе и организовани криминал.
- Глобална одговорност ЕУ:
  - решавање међународних проблема у заједничкој активности међународне заједнице, институција и права (ефективни мултилатерализам);
  - операције и мисије ЕУ неће се спроводити само војним капацитетима, већ и употребом цивилних, невојних, капацитета (превентивно деловање);
  - мирољубиво и стабилно суседство (стабилно безбедносно окружење);
  - одржавање партнерства и сарадње са САД, укључујући и са НАТО;
  - утврђивање списка кључних безбедносних претњи ЕУ.

13) Европске одбрамбене операције

- Од 2002. године, ЕУ је интервенисала 30 пута на 3 континента.
- снаге брзог реаговања - 60.000 војника којима управља Европска унија, али под контролом чланица које дају трупе
- снаге на нивоу ЕУ: 18 борбених група снаге батаљона (1.500 војника), ојачане елементима борбене подршке, под директном контролом Савета ЕУ; медицински корпус за хитне случајеве за решавање епидемија било где у свету; део капацитета чланица за реаговање у ванредним ситуацијама (из 9 држава - Белгије, Луксембурга, Шпаније, Немачке, Чешке, Француске, Холандије, Финске и Шведске, доступни за распоређивање).
  - Копнене снаге:

Европски корпус скоро 1.000 војника језгро је Француско-немачка бригада.

немачки/холандски корпус - снага високе спремности, смештени са НАТО у Минстеру.

Мултинационални корпус североисток - основан данско-немачко-пољском конвенцијом

Европске снаге жандармерије - интервентна милитаризована полицијска сила специјализована за управљање кризама.

- Ваздухопловство

Европска команда за ваздушни саобраћај - командни центар који врши оперативну контролу ваздушног пуњења горивом и флоте војних транспортера, такође и ограничено одговорна за вежбе, обуку ваздухопловних снага и усклађивање националних прописа о ваздушном саобраћају.

Литванско-пољско-украјинска бригада

- Поморске снаге:

Европске поморске снаге - може спроводити поморски, ваздух и водоземне операције, пет дана након пријема налога. Основана да би испунила задатке дефинисане у Петерсбершкој декларацији - контрола мора, хуманитарни мисије, операције очување мира и кризног одговора и спровођење мира.

КОМПАРАТИВНЕ (ЈАВНЕ) БЕЗБЕДНОСНЕ ПОЛИТИКЕ
– ТЕЗЕ ЗА РАЗМАТРАЊЕ НА ДОС У ШКОЛСКОЈ 2021/2022 -

- Вишекомпонентни:

Комбиноване здружене експедиционе снаге - француско-британска војна сила, са копненим, ваздушним и поморским компонентама, командом и контролом и логистиком, за употребу у широком спектру кризних сценарија, укључујући и борбене операције високог интензитета НАТО, ЕУ, УН.

14) Полицијска безбедносна политика ЕУ

- После Хладног рата - разматрање теме о потреби борбе против организованог криминала о утврђују се надлежности. Примена принудних мера у искључивој је надлежности органа држава чланица, уз размену података из националних база ДНК, који се тичу отисака прстију и о возилима..
- Прекогранична оперативна сарадња, борба против тероризма и илегалних миграција и заштита података - проблем у пракси, је ефикасна примена. Истовремено, систем у великој мери доприноси заштити спољашњих гранаица шенгенског простора. Евиденција имена путника је још један инструмент за праћење терориста и криминалних мрежа који се користи у многим државама широм света. Компјутеризовани Европски информациони систем кривичних евиденција европски систем пограничне контроле, назван Евросур, би требало да омогући интензивнију контролу спољашњих граница шенгенског простора.
  - Европска полицијска канцеларија (Европол) је агенција ЕУ специјализована за борбу против прекограничног криминала и тероризма, која сарађује са релевантним органима држава чланица, али и са ваневропским земљама.
  - Европски полицијски колеџ или Цепол је агенција ЕУ са циљем јачања полицијске сарадње, кроз међународну едукацију полицијских службеника, као и омогућавање размене знања и добрих пракси из ове области.
  - Европска агенција за управљање оперативном сарадњом на спољним границама држава чланица ЕУ за циљ има координацију оперативне сарадње држава чланица и њихових граничних служби у управљању спољним границама ЕУ.
  - Европска агенција за правосудну сарадњу (Евроџаст) је агенција ЕУ специјализована за борбу против прекограничног криминала и тероризма, која блиско сарађује са релевантним органима свих држава чланица, али и са ваневропским земљама.
  - Европска агенција за сигурност мрежа и података (ЕНИСА) је институција од изузетног значаја за ефикасну борбу против сајбер криминала.
  - Европска мрежа за превенцију криминала (ЕУЦПН) је основана са циљем промоције превентивних активности у државама чланицама и ЕУ и даљег развоја добре праксе у области превенције криминала међу државама чланицама.
  - Европски центар за контролу дрога и зависности од дрога (ЕМЦЦДА) има задатак да као информативна агенција прикупља, обрађује, анализира и размењује информације које се односе на све категорије проблема повезаних са дрогом.

КОМПАРАТИВНЕ (ЈАВНЕ) БЕЗБЕДНОСНЕ ПОЛИТИКЕ
– ТЕЗЕ ЗА РАЗМАТРАЊЕ НА ДОС У ШКОЛСКОЈ 2021/2022 -

15) Безбедносна политика Србије

- Програм Партнерство за мир је најзначајнија иницијатива НАТО у циљу развијања стабилности и безбедности у Европи и шире у свету, кроз јачање поверења и сарадње између НАТО и других држава у евро-атлантском простору: заштита и унапређење основних слобода и људских права, демократски развој и очување слободе, правде и мира представљају заједничке вредности на којима почива програм Партнерство за мир и компатибилне са вредностима других међународних и регионалних организација - УН, ОЕБС, Савета Европе, ЕУ и других организација. Партнерство за мир је програм билатералне сарадње између НАТО и појединачних држава. Учешће у програму доприноси учвршћивању међународног положаја и угледа Републике Србије, у складу са постављеним спољнополитичким приоритетима и у функцији је бржег напредовања у процесу евро-интеграције. Такође, има позитивне ефекте на процес реформе сектора безбедности и система одбране, посебно у прилагођавању начелима демократске контроле оружаних снага и јачању спремности се да одговори на савремене безбедносне изазове.
- Допринос Републике Србије Заједничкој безбедносној и одбрамбеној политици ЕУ: Војска Србије тренутно учествује у три мултинационалне операције ЕУ са 17 припадника. Учешћем у иницијативама и програмима ЕОА, Република Србија настоји да унапреди интероперабилност са државама чланицама ЕУ, побољша наменску индустрију и истраживачке потенцијале домаћих института, оствари технолошку модернизацију српских оружаних снага, а тиме доведе и до унапређења војних и одбрамбених способности. Конфликти међу државама у којима је доминирала употреба конвенционалних војних снага све више уступају место „невојним“ опасностима као што су тероризам, организовани криминал, управљање енергетским ресурсима, сајбер и хибридно ратовање, ширења оружја за масовно уништење, али и глобалним изазовима попут сиромаштва, епидемија и климатских промена. Постојећи конфликти и кризна жаришта су последица нагомиланих економских и политичких проблема који се манифестују у све израженијим поделама на разним нивоима, што све упућује на императив партнерства у изградњи глобалног мира и безбедности.
- Праћење глобалних и регионалних кретања из области контроле наоружања, непролиферације оружја за масовно уништење, као и послови из области извозне контроле наоружања, војне опреме и робе двоструке намене.